

KISSLAKI LÁSZLÓ

A csatos imakönyv

A szerző előadóművész, Németországban él. Legutóbbi írását 2014. 12. számunkban közöltük.

Mikor megkondult a harangszó s végigbongott a falu felett, egyre másra csukódtak a pitvarajtók a misére igyekvő hívók mögött. Borbíró Anna még körbenézett a tisztaszobában. Persze, hogy az almárium tetején volt a rózsafüzér, mint mindig.

— Hiába, na, vén vagyok — gondolta, mert ugyanott szunnyadt a rézveretes imakönyve is, ami már vagy harminc éve kíséri a templomba.

Anna kezébe vette s kinyitotta. Az első lapjára szépen be volt írva, hogy „Gyámlányomnak kézfogója emlékére; — majd alatta: — Huszti Pál. Karácsony havában, az Úr 1913. évében.”

Az utóbbi időben Anna gyengülő elméje már gyakrabban ugrált előre-hátra az évtizedek között. Most is leült a padra az ivóvizes vödör mellé, és a kifakult, szálkás betűkre meredt. Lassan visszaringott a nagyháború előtti, utolsó békeévbe.

— Úgy illik, hogy a menyasszony már módosabb könyvből olvassa az Igét — helyeselte Danziger bácsi, a jövődó apósa is, mikor megcsodálta a csontfedelű drágaságot. Ő régebben Mózes hitű sertés-kereskedő volt, csak később lett katolikus, mint ahogy annak idején Szent Pál apostolunk is. Még talán jobb is, hogy Sára feleségét elvitte a kilencvenkettes kolera, legalább nem kellett megérnie férje hitehagyását.

A szerelem Anna és a Dávid között, ami a karácsonyi eljegyzést megelőzte, nyáron kezdődött egy demizon pállinkával.

Az pontosan Szent Istvánkor történt Borbíró Anna tanyáján, mikor a nap éppen megpihent az égbolt legtetején, s az aratók a szerű szélét vigyázó nyárfa árnyékába húzódtak. Már a szalonna maradékát is a tarisznyába tették és visszaaggatták az ágakra, mikor megérkezett végre Anna a férjiserkentő itallal. Danziger Dávid éppen gatyában — azért kalappal a fején a tűző nap ellen — izzadtan fente a kaszapengét. Mikor már a hüvelykujja is jónak találta a munkát, a vályúból újratöltötte a kiszáradt tokmányt. Már akasztotta volna vissza a bőrvére, mikor Anna őt is megkínálta az aratópállinkával.

Ahogy Dávid a pohárért nyúlt és Anna szemébe nézett, úgy érezte, mintha csődör rúgta volna hátán, vagy az ég rogyant volna rá. Szíve olyan eszeveszett kapálásba kezdett, majd kiugrott helyéből. Anna meg csak azt érezte, hogy máglyára vetették, és kábult örömben parázssá válik a tűzben. Semmi kétség, na! Az ég is egymásnak teremtette őket. Punktum! Nincs mese!

Pár hét múltán, mikorára elvégezték a betakarítást, a rákövető vasárnap az öreg Danziger ünneplőbe öltözött. Feltette a pántlikás kalapot, és elballagott Huszti úrhoz, a gyám- és keresztapához, illeően megkérni fia számára Borbíró Anna kezét.

Huszi bácsi nem beszélt a lányával történt hét év előtti tragédiáról. Arról, hogy Gasparics Laci, az uraság fia megrontotta az akkor még gyereknyi Annát, mikor a kislány náluk szolgált. Lacit éppen hazaengedték a nyári munkákra a katonáéktól, hogy segítse szüleit. Már másnap, ahogy a szorgos gazdához illik, körbejárta a birtokot. Mikor azon az átkozott órában a békalencsét rohasztó-izasztó melegben a Berek tó partjához ért, meglátta a libátvigyázó, lenge ingben a gyereklányt. A vér a fejébe tolult. Elfelejtette ember voltát; s szinte magáról sem tudva, leteperte a sikoltozó gyereket.

Az új ház építését az öreg Gasparics fizette Borbírónak, hogy ne tegyen feljelentést a katonafia ellen. Na persze, két láncc földet is követelt a szerencsétlen apa, hogy lánya ne szoruljon kegyelemkényerre, ha pártában marad. Mert még ha büntelen is, nem kell az ilyen megesett teremtés a leghitványabb legénynek sem a faluban.

Gasparics László mégis börtönbe került. Azért, mert hiába volt Bödön máminak, a javasasszonynak minden tudománya, végül mégis kénytelen volt orvost hívni. Így kiderült minden. Később a falu szájára vette Borbírót, hogy eladta a lánya becsületét.

Ezért történt, hogy egy éjjel az Istent vesztett szerencsétlen apa átosont a Gasparics portára, s felkötötte magát az istállóban. A szemöldökfa közömbösen tűrte, míg reggel aztán levágták róla a kötelet. Gyámként a bíróság a keresztapát, Huszi Pált rendelte ki. A Gasparics által Borbírónak kifizetett pénzt a bíróság kárpótlásképp jóváhagyta Anna javára.

Az esetet már rég feledte a falu, de még mindig bepárásodott Huszt Pali bácsi szeme, ha Anna tragédiájára emlékezett.

Persze ezt Danziger tata is tudta már az első héten, mikor fiával beköltözött a nemrég öröklött házukba. A vénséges vén Butykos Irma — kit tán még a halál is itt felejtett — rögtön átjött hozzájuk vizitába, és elmesélte a falu múltját, jelenét, s tán a jövője is sorra került volna, ha Danziger le nem veszi az asztalról a pálinkásüveget.

A két örömapa hamar dűlőre jutott a részletkérdésekben; mit akadékoskodjanak, ha már a fiatalok szívét úgyis egymás mellé tette a Mindenható.

Mikor Anna az eljegyzése napján megkapta a keresztapjától a gyönyörű csontfedelű, rézveretes könyvet aranyozott keresztel a közepén, elsírta magát örömeiben.

Az igaz, hogy már akkoriban a faluban a legtöbb öregasszonynak volt miséskönyve, de alig akadt egy-két módosabb gazdálánya, aki zárdában tanulhatta a halk szavú apácáktól a betűvetést. Ezért volt, hogy a mise alatt a ravasz Bitó néni is Annát ügyelte szeme sarkából, hogy egyszerre fordítson vele új oldalra. De azóta már Bitóné parasztkötésű, olcsópapírra nyomott imakönyve is porrá vált gazdájával együtt.

Közben a hetek kergették egymást. Végre kitavaszkodott, s a langyos éjszakákon titokba találtak a szerelmesek, hogy előleget vegyenek egymásból, egymásért. Hiszen az a pár hónap nem a világ az esküvőig. — De bizony az lett. Biztos megirigyelte tőlük Ferencjóska a boldogságot, mert kitört a nagyháború, és Dávidot is behívták. A vasúton hiába bömbölték a nótát, hogy „Reszkess muszka, magyar vitéz feni kardját”, mert beleköpött levesükbe az orosz hadisten. Két hónapra Dávid berukkolása után a tábori lelkes már en gros búcsúztatta őket a lemergi katonai temetőben.

Az első háborús Szenteste Anna nem tudott örvendezni, mint hajdan Szűzmária a betlehemi istállóban. Miasszonyunk jászlát a Kisdeddel körbeállták-térdelték a hódoló barmok, pásztorok, sőt még az ajándékot hozó napkeleti háromkirályok is.

Nála csak Juhos mámi segédkezett a természetnek fényre vonkodni-cibálni az újszülöttet. De a kérges szívű néni szemét is pára lepte, mikor meglátta a gyűrött arcú csecsemőt. Látni még nem lehetett a csukott szemű arcocskán, hogy mongoloid gyermek jött világra, de szíve mélyén érezte, hogy most ez történt. Tudta, eddig még sose tévedt, s hogy majd lassanként kiütözköznek a kisbaba arcán a külső vonások. Bánta, hogy miért nem tud ügyetlen kézzel a gyerekekhez nyúlni? Tettéért úgylis csak az Úrral s a maga lelkiismeretével kell szembenézni.

A falu nem szólta meg a lányt, mikor karácsonyra megszülte a nevenincs csecsemőt. Eléggé megbűnhődött érte — gondolták.

Bubu békés, jószívű legénykévé cseperedett. Nem gúnyból hívták így, hanem mert nem tudott beszélni, s csak mindenre búú-búút böngött, akár öröm érte, akár fájdalom. Ezért csak úgy rajta maradt ez a név.

Anyja béresei is szerették. Talán azért, mert a legényke maga is jókedvűen együtt dolgozott velük hajnaltól napestig. Leginkább az istállóban szeretett lenni az állatok között, mert érezte, hogy anyján kívül ezek a lények azok, akik nem hiányolják nála a szabatos artikulációt.

Anna, ahogy teltek az évek, egyre jobban befelé fordult. Életével megbékélt.

Fia is már a harminc felé taposó vénlegény lett, de megmaradt derűs, barátságos gyereknek, mint vadvirág Isten kertjében. Anyja minden este megimádkoztatta, majd mikor a kézcsók után elvonult a véngyerek az istállóba aludni, ő is letérdelt az imazsámolyára Szűzmária képe elé. Bubu egészségéért könyörgött; csodáért. Nehéz dolga lehetett Szűzmáriának a háborús időben a sokmillió anya könyörgését meghallgatni. Dacára, hogy mindegyikük ugyanazért könyörgött.

Anna minden vasárnap tisztát adott Bubura és elballagtak a templomba. Szeretett odajárni, de sokáig tartott, míg sikerült leszoktatni,

hogy együtt énekeljen a hívőkkel. Ezért jutalomból hazafelé mindig egy málnaszörpöt vett neki Leipziger kocsmájában.

Amikor újra háborúba szólította a népet az örület, Bubu is addig könyörgött anyjának, míg a plébános úr szerzett neki egy rongyos huszárcsákót. Abban parádézott naphosszat; még az istállóban se tette le. Úgy gondolta, hogy a disznók is csodálják. Azok ugyan nem bánták...

Negyvennégy december legvégén a Dél-Balaton vidékén folytak a harcok. Az oroszok már a szomszéd falvakban voltak. A vasárnapi misét követő negyedik napon az ő falujukból is visszavonult az utóvéd. A lakosság nagy része elmenekült. A pincetulajdonosok közül azért néhányan kimentek a dombok közt meghúzódó házaikba, magukkal hajtva az állatokat is. Velük ment Anna is Bubuval a harcok elvonulásáig.

Szilveszter napján már nem messze harcolt a Balatontól Misa egysége. Igaz, az utóbbi két napban nem történt semmi, mert ebből a faluból is visszavonult az ellenség. A falvak kiürültek, csak itt-ott maradt néhány beteg, öreg meg rokkant, akiknek már minden mindegy volt. Az oroszok nem bántottak senkit. Elég csak muszájból ölni...

Misa háromévi szakadatlan harc után, aznap végre megkapta az örvezetői csillagot. Már előre elképzelte, milyen boldog lesz Masenka, mikor lesétál vele a csillagos zubbonyban a Cserna patak partjára, átöleli, és számolgatja szemében a millió árnyait a kéknek. Aztán mikor már eleget örültek egymásnak, hazamennek, és ott-hon már körbeüli a ráváró vendégsereg a nagyasztalt. Elképzelte, hogy milyen csillogó szemmel fogják hallgatni háborús történeteit.

Ahogy kész lett a varrással, elrakta a tűt-cérnát s visszagombolta zubbonyát; hátrament az egységéhez, tovább iszogatni bajtársaival. Azt hitte, hogy végre pihenni fognak, mivel harc nélkül foglalták el a kiürített falut. Murakov őrmester azért a biztonság kedvéért feljebb küldte a szakaszukat, hogy nézzék át a környező dombon a pincéket, fák között elbújó tanyákat is, hogy ne jöhessen onnan váratlan támadás.

A legelső pincét már üresen találták. De nem a hordókat. Találtak pálinkát is. Persze, hogy inni kellett abból is Misa előléptetésére. Azért a borral sem spóroltak. Már esteledett, de azért tovább mentek, eléggé pálinkás hangulatban. Lövésre kész fegyverrel átkutatták a házakat, még a beomlott falú, régelhagyott pincéket is. Néhol odahaza volt a család. De itt is csak rokkantak, betegek, öregek. Így lehet odahaza is — gondolta Misa.

Már öreg estébe járt, mikor az utolsó üres pincében úgy döntöttek, hogy ott maradnak. Már azért is, mert találtak szalonnát, kolbászt, miegymást. Persze bort s sokszor párolt pálinkát is. Rögtön kellemes kirándulássá vált a háború. Idő multával a jötevé alkohol

néhányukat egy időre áldásosan kivonta a háborúból, és hazarepítette otthonaikba. De a többiek makacsul ittak, nótáztak tovább.

Misa később kiment háyni, s ahogy megkönnyebbült, teli tüdővel élvezte a frisslevegőt. Egy fáktól félig rejtett tanyán világot látott. Gondolta, örülne Másenka valami tetszetős ajándéknak. Elhatározta, hogy körbenéz a házban. Erősnek, hódítónak érezte magát. Na meg a vállán volt a géppisztoly.

Benyitott az ajtón. A szobában elég zsurorian mérte a fényt a mécses, mert csak félhomálynyit adott. De az is elég volt, hogy meglássa Annát, amint félelemtől remegve mered rá.

Misába hirtelen olyan fájóan belesajgott a vágy, hogy ordítani lett volna kedve a rátörő nőkívánás kínjától. Nem gondolkodott; csak az ösztöne űzte. Az asszonyhoz ugrott és letépte róla az örökké nyakig-gombolt fekete blúzt. Megbabonázva nézte a félhomályból előbuggyanó, még mindig telt, fehérlő kebleket.

Anna csak arra emlékezett, hogy mikor az orosz betántorgott és letépte a blúzát, ellökte magáról a férfit. A részeg katona egy pillanatra hátrabillent a lökéstől. Megrázta fejét, majd szinte kérően feléje lépett. Az asszony sikoltani akart, de csak némán tátogott, mint egy partra vetett hal. Hirtelen csak azt látta, hogy a legény megtorpan, és sértődött gyerekszeme kerekre tágul. Anna nem értette; de mikor jobban odanézett, látta az orosz mellkasából előremeredő, három vasvillaágot. Az előrezuhanó test a sámlira zuhant, csak a hátából kiálló villanyél mutatott az istálló mennyezetgerendája felé.

— Búúú-búúú — bögte a hulla mögött Dávid fia, és próbálta kihúzni a vasvillát a katona hátából. Akkor értek oda a Misát kereső katonák. Csak a rövid géppisztolysorozat hallgattatta el Bubu bölgését. Anna még csak nem is sikoltott.

A VIGILIA KIADÓ ÚJÉVI AJÁNLATA

NOTKER WOLF OSB

Életszabályok – a Tízparancsolat

A Tízparancsolat nemcsak a zsidóság és a kereszténység történetét határozta meg, hanem erősen hatott a felvilágosodásra és a modern demokráciák alkotmányaira is. Korunk mintha újra fölfedezné ezt az ősi szabálygyűjteményt. Már nem életidegen korlátokat látnak benne, hanem az emberek békés és sikeres együttélésének vezérfontát. Notker Wolf bencés primásapát könyve a mai ember számára mutatja be a Tízparancsolatot: az „örök tömörségű” törvények modern értelmezésével segíti olvasóját abban, hogy biztonságosabban eligazodjon a mai élet útvesztőjében.

Ára: 2.240 Ft